

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **H.**, zastúpeného JUDr. J., advokátom so sídlom v B., proti žalovaným **1/ S.**, zastúpenému Mgr. P., advokátom so sídlom v B., **2/ JUDr. J.**, bývajúcemu v B., **3/ I.**, bývajúcemu v B., **4/ R.**, bývajúcemu v B., **5/ M.**, bývajúcej v B., **6/ M.**, bývajúcemu v B., P., **7/ Š.**, bývajúcemu v B., žalovaným **2/ až 5/ a 7/** zastúpeným Ing. M., B., **o určenie vlastníctva k nehnuteľnostiam**, vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 23 C 127/2003, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 27. septembra 2007 sp. zn. 9 Co 447/2005, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 27. septembra 2007 sp. zn. 9 Co 447/2005 vo výroku, ktorým bol potvrdený výrok rozsudku Okresného súdu Bratislava IV z 1. júna 2005 sp. zn. 23 C 127/2003 zamietajúci žalobu voči žalovanému **1/**, ako aj vo výroku, ktorým bola žalobcovi uložená povinnosť zaplatiť žalovanému **1/** náhradu trov odvolacieho konania; vec v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava IV rozsudkom z 1. júna 2005 sp. zn. 23 C 127/2003 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal určenia, že je vlastníkom nehnuteľností v katastrálnom území D. zapísaným na liste vlastníctva č. X. ako parcela č. X. – zastavaná plocha vo výmere X. m², parcela č. X. – zastavaná plocha vo výmere X. m², parcela č. X. – zastavaná plocha vo výmere X. m², parcela č. X. – záhrada vo výmere X. m², parcela č. X. – záhrada vo výmere X. m², parcela č. X. – záhrada vo výmere X. m², parcela č. X. – záhrada vo výmere X. m², parcela č. 4206/X. – záhrada vo výmere X. m², parcela č. X. – záhrada vo výmere X. m² a parcela č. X. – záhrada vo výmere X. m². Rozhodol tiež o náhrade trov konania. Zamietnutie žaloby odôvodnil tým, že predmetné pozemky sa nachádzajú v záhradkárskej osade D. – V., ktorá bola zriadená v roku 1973,

a žalobca v lehote 12 mesiacov od účinnosti zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí nepodal návrh na zápis svojho vlastníctva k týmto pozemkom. Na základe žiadosti žalovaného 1/ z 13. októbra 2000 boli tieto parcely zapísané ako vlastníctvo žalovaného 1/ a žalobca v konaní ničím nepreukázal, že je ich vlastníkom. Súd prvého stupňa zamietol žalobu voči žalovaným 2/ až 7/ s odôvodnením, že títo účastníci nie sú v danej veci pasívne legitimovaní, lebo nie sú vlastníkami predmetných nehnuteľností a užívajú ich len na základe zmlúv o dočasnom nájme. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil poukazom na § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti uvedenému rozsudku podal odvolanie žalobca. Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 27. septembra 2007 sp. zn. 9 Co 447/2005 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a rozhodol o trovách odvolacieho konania. V odôvodnení uviedol, že sa v plnom rozsahu stotožnil s právnym názorom súdu prvého stupňa, že žalovaní 2/ až 7/ nie sú v danom spore pasívne legitimovaní (z dôvodu uvedeného už súdom prvého stupňa). I keď aj v prípade žalovaného 1/ považoval odvolací súd zamietnutie žaloby za správne, zdôraznil, že žaloba nemala byť zamietnutá z dôvodov uvedených okresným súdom, ale vzhľadom na to, že žalovaný 1/ – S. nie je v prejednáwanej veci pasívne legitimovaný. Ani tento subjekt totiž nie je účastníkom hmotnoprávneho vzťahu, z ktorého je vyvodzovaný žalobou uplatnený nárok. V katastri je na liste vlastníctva č. X. vyhotovenom 5. júna 2003 ako vlastníčka sporných pozemkov vedená Slovenská republika. Žalovaný 1/ iba spravuje poľnohospodárske nehnuteľnosti vo vlastníctve štátu (§ 34 ods. 3 zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, obvodných pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách). Vlastníctvo štátu v danom prípade potvrdzuje aj návrh žalobcu z 8. augusta 2007 adresovaný katastrálnemu úradu za účelom odstránenia chyby v zmysle § 59 zákona č. 162/1995 Zb. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam. Keďže prvostupňový súd v konečnom dôsledku správne zamietol žalobu aj voči žalovanému 1/ (i keď sčasti z nesprávnych dôvodov), odvolací súd jeho rozsudok potvrdil. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania odôvodnil § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený výrok rozsudku súdu prvého stupňa zamietajúci žalobu voči žalovanému 1/, napadol žalobca dovolaním, v ktorom žiadal zrušiť rozhodnutia súdov oboch nižších stupňov. Na odôvodnenie prípustnosti dovolania uviedol, že v konaní mu bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.), lebo

súdy ho nevyzvali na odstránenie vady žaloby (§ 43 O.s.p.), ktorá spočívala v zjavnej nesprávnosti označenia žalovaného 1/. Táto nesprávnosť je zrejmá už zo žaloby, lebo v časti, v ktorej sa opisujú rozhodujúce skutkové okolnosti, je uvedená S., avšak v časti, v ktorej sa označujú účastníci konania, je ako žalovaný 1/ označený „iba“ S.. Žalobca poukázal aj na to, že prvostupňový súd v priebehu celého konania konal so S. ako s riadne pasívne legitimovaným a vyjadril to aj vo svojom rozsudku, v ktorom žalobu zamietol z dôvodu nedostatku pasívnej legitimácie iba vo vzťahu k žalovaným 2/ až 7/, avšak vo vzťahu k žalovanému 1/ z úplne iného dôvodu.

Žalovaní sa k dovolaniu žalobcu písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu (výroku rozhodnutia), proti ktorému je dovolanie prípustné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci dovolanie smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu. Podľa ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu.

Žalobca dovoláním napadol taký výrok rozsudku odvolacieho súdu vo veci samej, ktorý nevykazuje znaky niektorého z rozsudkov uvedených v citovaných ustanoveniach. Nejde o zmeňujúci výrok rozsudku v zmysle § 238 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd v tejto veci ešte nerozhodoval, a teda ani nevyslovil svoj právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Dovolanie smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku, v ktorom ale odvolací súd nevyslovil prípustnosť

dovolania (§ 238 ods. 3 O.s.p.). So zreteľom na to je zrejmé, že prípustnosť dovolania nemožno vyvodiť z ustanovenia § 238 O.s.p.

Dovolanie žalobcu by vzhľadom na to bolo procesne prípustné, len ak by v konaní na súdoch nižších stupňov došlo k vade konania v zmysle § 237 O.s.p. Povinnosť skúmať, či konanie nie je zaťažené niektorou z nich, vyplýva pre dovolací súd z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd sa preto neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 O.s.p. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Žalobca v dovolaní netvrdil, že v konaní došlo k procesným vadám v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p.; existencia väd tejto povahy ani nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Dôvodom, zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. (na toto ustanovenie poukazuje aj dovolateľ), je vadný procesný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odňala možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu v tomto konaní priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Z čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, v jeho prítomnosti

a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/02, z 5. apríla 2007 III. ÚS 171/2006). Právo na súdnu ochranu, okrem Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods. 1), zabezpečujú a vykonávajú aj jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (napr. § 41 O.s.p., § 123 O.s.p., § 115 O.s.p. a pod.). Obsahom práva na súdnu ochranu v rámci spravodlivého procesu je i právo účastníka, aby sa jeho vec, ak to zákon pripúšťa, prejednala v dvojinštančnom konaní.

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu odvolací súd svojím procesným postupom v danom konaní porušil právo žalobcu na spravodlivý proces.

Súd prvého stupňa vychádzal z toho, že žalovaný 1/ je v danom prípade pasívne legitimovaný, lebo žaloba smeruje proti tomu, kto je účastníkom hmotnoprávneho vzťahu, z ktorého je vyvodzovaný žalobou uplatnený nárok. Zamietnutie žaloby odôvodnil súd prvého stupňa nedostatkom pasívnej legitimácie iba vo vzťahu k žalovaným 2/ až 7/ (ktorí sú len užívateľmi sporných parciel a v katastri nie sú vedení ako vlastníci). Vo vzťahu k žalovanému 1/ ale žalobe nevyhovel s odôvodnením, že žalobca v konaní nepreukázal svoje vlastníctvo k predmetu sporu.

Odvolací súd na rozdiel od súdu prvého stupňa svoj rozsudok založil na odlišnom právnom názore, že žalovaný 1/ nie je v danom prípade pasívne legitimovaný, lebo žaloba bola podaná proti tomu, kto nie je účastníkom hmotnoprávneho vzťahu, z ktorého je vyvodzovaný žalobou uplatnený nárok (žalovaný 1/ nie je v katastri vedený ako vlastník sporných parciel).

Tým, že odvolací súd svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa, odňal žalobcovi možnosť namietat' správnosť právneho názoru zaujatého v tomto rozhodnutí na inštančne vyššom súde. V prejednávanej veci sa žalobca až z rozhodnutia odvolacieho súdu dozvedel, že odvolací súd vyvodil svoj iný právny záver (než súd prvého stupňa) z okolností, ktoré súdom prvého stupňa neboli spochybňované. K novým právnym záverom odvolacieho súdu sa účastníci konania nemali možnosť vyjadriť a prípadne predložiť nové dôkazy. Pokiaľ odvolací súd dospel k iným právnym záverom pri posúdení skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa, mal správne rozhodnutie prvostupňového súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie – len tento procesný postup by totiž dôsledne rešpektoval zásadu dvojinstančnosti konania a tiež ústavne chránené právo žalobcu na súdnu ochranu. Tým, že odvolací súd tak nepostupoval, znemožnil žalobcovi realizáciu jeho procesných práv, lebo mu odoprel možnosť prieskumu správnosti tých skutkových zistení, ktoré neboli v konaní na súde prvého stupňa považované za právne významné, odvolací súd ich ale zohľadnil a právne posúdil ako rozhodujúce.

Z vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že odvolací súd svojím postupom odňal žalobcovi možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Možno dodať, že k obdobným právnym záverom dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky tiež vo veci sp. zn. 3 Cdo 145/2007.

So zreteľom na to, že vo vzťahu k žalobcovi došlo v konaní k procesnej vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., existencia ktorej je vždy dôvodom pre zrušenie dovolaním napadnutého rozhodnutia, dovolací súd uznesením (§ 243b ods. 4 O.s.p.) zrušil rozsudok odvolacieho súdu v dovolaním napadnutej časti a vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 21. januára 2009

JUDr. Daniela Sučanská, v. r.

predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková